

'wat Somer zei, was', vertelde ons in '57 van Houten, 'helemaal mis, hoogst ontactisch, met een hoop kritiek op de ministers en zo.'¹ Wij veronderstellen verder dat Somer en van Houten beiden van grote waardering voor de koningin getuigden die een 'vernieuwd' Nederland wenste, en daarbij op zijn minst te verstaan gaven dat zij met verlangen naar de dag uitzag waarop zij van het kabinet-Gerbrandy zou zijn verlost.²

Dat alles stimuleerde de gespreksgroep om de in haar midden levende denkbeelden in een adres aan de koningin neer te leggen.

Afgesproken werd dat dat adres door het Bureau Inlichtingen als dienststuk naar Londen zou worden gestuurd; Somer stelde daarbij als voorwaarde dat hij kopieën zou krijgen ten behoeve van Gerbrandy en van Lidth. Dat werd goedgevonden. Er werd een commissie gevormd om een concept op te stellen; daarin namen Beel, Kauffeld en Steensma zitting – in feite was het Beel die het concept schreef, zich daarbij vooral basierend op gedachtengangen zoals die in '36 binnen de Rooms-Katholieke Staatspartij waren neergelegd in een rapport, opgesteld door een commissie onder voorzitterschap van partijvoorzitter mr. C. M. J. F. Goseling; in dat rapport was o.m. voorgesteld, het recht van vereniging en de persvrijheid te beperken en in tijden van nood en spanning de wetgevende bevoegdheid, overigens na goedkeuring door het parlement, alleen aan de regering op te dragen. Over Beels concept vonden een of twee vergaderingen plaats en aan de laatste daarvan werd ook deelgenomen door een tweede SDAP'er die lid van de Tweede Kamer was geweest, sinds '35: mr. L. A. Donker; hij was min of meer bij toeval in de Betuwe bevrijd³ en had naar Eindhoven kunnen reizen (hij arriveerde er op 23 oktober) waar Hilda Verwey hem bij een partijgenoot huisvesting had verschaft.

Op die laatste vergadering, 2 november, die onder voorzitterschap stond van Beel, werd het adres aan de koningin definitief vastgesteld.⁴ De eerste alinea van het stuk luidde:

¹ Ch. H. J. F. van Houten, 23 sept. 1957. ² Somer zei ons in '57 dat de bedoeling van de gespreksgroep, althans van een aantal leden daarvan, was dat er een nieuw kabinet zou worden gevormd waarin o.m. Beel, Gelderblom en Tromp zouden worden opgenomen (J. M. Somer, 5 sept. 1957); Sluijser vernam in december '44 dat zelfs al een volledige lijst van nieuwe ministers zou zijn opgesteld. ³ Hilda Verwey vernam in die tijd van Donker dat hij met zijn vrouw was ondergedoken in de buurt van Rhenen; toen zij van daaruit op een dag de Rijn hadden overgestoken om in de Betuwe bij een boer levensmiddelen te kopen, hadden zij een Britse patrouille ontmoet waarbij zij zich hadden kunnen aansluiten. ⁴ Tekst: *Eng.*, dl. V b, p. 293.